

XXVI. županijsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

10. ožujka 2021.

treći (III.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

90	
----	--

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pazorno ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pazorno pročitati.
5. Treba pazorno slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi prepraviti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati prepravak odgovora.
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____
(član Županijskoga povjerenstva)
3. _____
(član Županijskoga povjerenstva)

1. Prepiši pisanim slovima dijelove rečenica otisnute velikim tiskanim slovima poštujući pravopisna pravila o pisanju velikoga i maloga početnog slova.

U 2021. godini obilježavamo više važnih obljetnica, pa i 470. godišnjicu rođenja

ŠIBENSKOGA PATRICIJA TE HRVATSKOGA HUMANISTA I ERUDITA
Fausta Vrančića (1551. – 1617.), koji je na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće ostavio neizbrisiv trag
u _____
SREDOZEMNOJ I SREDNJOEUROPSKOJ INTELEKTUALNOJ KULTURI
Svojim je profesionalnim životom povezao različita područja Europe, od rodne Dalmacije,
preko _____
HRVATSKO-UGARSKOGA KRALJEVSTVA DO PAPINSKE DRŽAVE
Djetinjstvo je proveo u Šibeniku, a zatim se školovao u Požunu i u Padovi. Godine 1575.
primljen je u članstvo _____
BRATOVŠTINE SVETOGA JERONIMA
Aktivno je sudjelovao u _____
POSLIJETRIDENTSKOJ CRKVENOJ OBNOVI
Razdoblje od 1581. do 1605. godine uz kraće prekide proveo je u Pragu kao tajnik cara
_____. U tome razdoblju prikuplja i

RUDOLFA DRUGOGA HABSBURŠKOG
rječničku građu, a 1595. godine priredio je i tiskao u Veneciji svoj znameniti petojezični rječnik.

6	
---	--

2. Upiši zareze u rečenice.

Rječnik pet najuglednijih europskih jezika smatra se temeljem hrvatske leksikografije jer je prvi cjeloviti rječnik hrvatskoga jezika ali i prvi oveći rječnik mađarskoga jezika. Mnogi su se leksikografi preuzimajući građu Vrančićeva rječnika ili oponašajući njegov model oslonili na njega kao uzor. Hrvatski je jezik zbog Vrančićeva *Rječnika* 1599. godine odabran kao najprikladniji od slavenskih jezika za poučavanje u isusovačkim kolegijima tj. u ustanovama posvećenima obrazovanju. Tada je osnovana Akademija hrvatskoga jezika u Rimu na kojoj se u sklopu Rimskoga kolegija predavao hrvatski jezik.

4	
---	--

3. Upiši slovo č ili ć.

Opet su dobili zape___a___eno pismo od nepoznata podmi___iva___a. Sumnjaju na vođu pla___eni___koga odreda, koji je poznat kao raspa___ava___ krivotvorenoga novca.

4	
---	--

14	
----	--

4. Upiši *i*je ili *je*.

U V____sniku se jučer mogla pročitati ispov____st uvr____đene v____ćnice koja zbog klevete tuži predsjednika Gradske skupštine.

4	
---	--

5. Oblikuj odnosne pridjeve od zadanih imenica.

Njezin je najbolji prijatelj zanimljiv čovjek. Prezire _____
(Hollywood) glamur, analizira _____ (politika i ekonomija)
sustav Europske unije i u slobodno vrijeme izučava _____
(Kačić Miošić) stil hrvatske epike kasnoga 18. stoljeća.

3	
---	--

6. Napiši podcrtane riječi u kanonskome (rječničkome) obliku.

Na jedvite jade odupro se napasti da prije spavanja pojede kolač od prezrelih banana.
„Zakuni se da to nećeš učiniti!” ponavljao je u sebi. Kako bi ostao među vitkijim i gipkijim
spasiocima na plaži, izbjegava večeru.

odupro se	_____
prezrelih	_____
zakuni se	_____
gipkijim	_____
spasiocima	_____

5	
---	--

7. Odredi vrstu podcrtanim riječima.

Noću si postavljaše mnoga pitanja o bezbrotju egzistencijalnih problema.

noću	_____
si	_____
mnoga	_____
bezbrotju	_____

4	
---	--

16	
----	--

8. Odredi padež, broj i gramatički rod podcrtanim riječima.

Momče uznemiri šuštanje u tami. Dojmi ga se golema mračna dvorana. Unatoč mnoštvu zapreka dosad ih sve uspješno svlada.

	padež	broj	rod
momče	_____	_____	_____
ga	_____	_____	_____
mnoštvu	_____	_____	_____
ih	_____	_____	_____

4	
---	--

9. Napiši brojeve riječima tako da budu gramatički točno uklopljeni u rečenice.

Pred zgradom županijskoga suda jutros se okupilo _____ (16) prosvjednika. Oko podneva _____ (7) prosvjednika uhićena su jer su jajima gađala glavni ulaz.

2	
---	--

10. Prepiši rečenicu tako da rekciju glagola uskladiš s normom standardnoga jezika.

Razrednica je obavijestila oca da ju je njegov sin ponovno slagao tvrdeći da nije koristio mobitel tijekom ispita.

2	
---	--

11. Odredi službu podcrtanim riječima i prijedložnim izrazima. Predikatima, objektima, priložnim oznakama, atributu i apoziciji odredi i vrstu.

- a) „Što ti se dogodilo danas u školi?” zabrinuto me upitala. _____
- b) Već me razgovor s profesorom iscrpio do iznemoglosti. _____
- c) Isprva me gledao preko ramena misleći da sam varao. _____
- d) On ne prihvaća da je moja odlična ocjena rezultat rada. _____
- e) Ne razumije da se ne želim s njime igrati nadmudrivanja. _____
- f) No bez dobre volje nema mogućnosti za otvoren razgovor. _____
- g) Smatram da je uvijek važno nastojati štogod novo naučiti. _____
- h) Stoga sam se prepustio knjizi prijateljice s otoka Brača. _____

8	
---	--

16	
----	--

12. Odredi kakve su rečenice prema sastavu služeći se sljedećim pokratama: JR – jednostavna rečenica, NSR – nezavisnosložena rečenica, ZSR – zavisnosložena rečenica, RN – rečenični niz, VSR – višestruko složena rečenica.

a) Budem li u ovome zadatku izgubila ijedan bod, smatrat ću to velikim neuspjehom zato što sam od osnovne škole vrsna sintaktičarka.

b) Sigurna sam da je ovaj zadatak mogao biti i znatno složeniji i zbog mogega i zbog golema znanja drugih natjecatelja.

c) Možda tko od okupljenih doista uspije besprijekorno riješiti ovaj ispit, ali ta osoba vjerojatno nije provela cijeli vikend gledajući filmove.

d) Zamijetivši brzinu ispunjavanja ispita drugih učenika, nameće mi se zaključak o opravdanosti priželjkivanja iznimnoga rezultata, a ponajviše prvoga mjesta.

e) Rješavanje ispita iz gramatike i književnosti uvijek sam smatrala uzbudljivim, s veseljem sam se za njih pripremala.

5

13. Preoblikuj jednostavnu proširenu rečenicu u jednostavnu neproširenu tako da izostaviš pojedine rečenične članove.

Dabar Slavko najbolji je plivač u toj šumi.

1

14. Zanimajući zadanu rečenicu ne rabeći česticu *ne*.

Zec Mirko želi i mrkvu i batinu.

1

15. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

- **Odredi vrstu nezavisnosloženim rečenicama.**
- **Upiši zareze u rečenice.**

a) Promislivši dobro o svemu odluči igrati na sve ili ne igrati ni na što.

b) Sadržavam i veznik tek i veznik stoga i veznik ili i pet veznika i no ti moraš precizno odrediti moju vrstu!

4

11

16. Odredi vrstu zavisnosloženim rečenicama. Priložnim rečenicama odredi i podvrstu.

a) Dragi moj, suviše si neodlučan da bi se odvažio odazvati pozivu!

b) Taj je mladić unatoč zabrani kretanja uvijek odlazio kamo je htio.

c) Na izlazu mu se učinilo da iz hodnika čuje nepoznate glasove.

d) Objasnite mi zbog čega niste kupili mješavinu povrća na akciji!

e) Mješavina povrća kupljena na akciji nije bila što smo očekivali!

f) Odmah ga je poslala u trgovinu neka nabavi mješavinu povrća.

g) Bez obzira na to što je zatrpan obvezama, opet organizira proslavu.

h) Pošto u trgovini nabavim mrkvice, ispeći ću mu rođendansku tortu.

i) Već se među prijateljima postavljalo pitanje kada će biti proslava.

j) Kako je bilo kasno, odlučili su početi zamatati odabrane poklone.

10	
----	--

17. Prepiši rečenice tako da u njima ispraviš netočan položaj zanaglasnica (enklitika).

Tko bi ga li se samo sjetio? Količina stvari je toliko velika da više ništa ne mogu pronaći.

2	
---	--

12	
----	--

18. Pozorno pročitaj tekst i pet ponuđenih veznih sredstava. Uvrsti u tekst odgovarajuća vezna sredstva. Pripazi, jedno je ponuđeno vezno sredstvo suvišno i nije uvrstivo!

Radi toga	Štoviše	S druge strane	Sve u svemu	S jedne strane
-----------	---------	----------------	-------------	----------------

Globalizacija se čini nezaustavljivim procesom, ali javljaju se neslaganja oko toga ima li pozitivne učinke. _____, postoje oni koji tvrde da bolja povezanost zemalja osigurava bolje međukulturno razumijevanje i umanjuje mogućnost pojave sukoba. _____, ističu da elektronička premreženost svijeta ojačava demokratska načela i jamči višu razinu ljudskih prava jer su informacije dostupnije i mogućnost je djelovanja ubrzana. _____, neki globalizaciju smatraju negativnom pojavom ističući da manji narodi gube autohtonu kulturu pod pritiskom jezika i kultura najutjecajnijih zemalja. _____, premda globalizacija ima niz potencijalno pozitivnih učinaka, potrebno je odgovarajućim mehanizmima zaštititi slabije ekonomije od izrabljivanja.

4	
---	--

19. Oblikuj izvedenice zadanih glagola tako da na njihov infinitiv predmetneš odgovarajuće prefiksne morfeme. Svaki glagol moraš upotrijebiti jedanput. Glagolska izvedenica mora biti jezično i smisleno točno uvrštena u rečenicu. Slijedi riješeni primjer!

kazati	baciti	kupiti	kopati	juriti
--------	--------	--------	--------	--------

Glavni osumnjičenik uspio je dokazati da nije bio ondje. Time mu je pošlo za rukom posve _____ policijsku istragu. Neoprezni je istražitelj tako uspio još jednom _____. Istražitelj se stoga pribojavao da bi ga policijski načelnik mogao _____. Za svoj se propust zasigurno namjerava _____ u sljedećoj istrazi.

4	
---	--

Zaokruži slovo uz točan odgovor u zadatcima od 20. do 24.

20. Koja se riječ smisleno uklapa u zadanu rečenicu?

Uvijek je bio ____, pa je rezignirano reagirao na njezine komentare i kritike.

- a) ekstatičan
- b) empatičan
- c) flegmatičan
- d) hermetičan

1	
---	--

9	
---	--

21. Koja se riječ smisleno uklapa u zadanu rečenicu?

Uspješno je proveo svoj petogodišnji plan, postupno i metodički ____ je izmijenio način rada.

- a) iznebuha
- b) nehotice
- c) netremice
- d) stubokom

1	
---	--

22. Koja se riječ smisleno uklapa u zadanu rečenicu?

Zanijela ju je ____ o utopijskome društvu i obuzeta je optimističnim planovima o budućnosti.

- a) strepnja
- b) tlapnja
- c) zebnja
- d) žudnja

1	
---	--

23. Koja se riječ smisleno uklapa u zadanu rečenicu?

Suradnici su se distancirali od njega, bio je zagrižen i uvijek im je išao ____ dlaku.

- a) kroz
- b) na
- c) niz
- d) uz

1	
---	--

24. Koja se riječ smisleno uklapa u zadanu rečenicu?

Ozbiljna je prijetnja javnomu zdravlju ____ pojedinih bakterija na antibiotike.

- a) indiferentnost
- b) konzistentnost
- c) permanentnost
- d) rezistentnost

1	
---	--

4	
---	--

25. Pozorno pročitaj tekst. Odredi točnost zadanih tvrdnja tako da na crtu pokraj tvrdnje napišeš T ili N služeći se podacima iz teksta. Oznaka T znači točno, a N netočno.

Igor Čatić

Mitovi i znanstvene spoznaje

U doba pandemije virusa COVID-19 ponovno se šire mitovi o plastici i njezinoj pojavi u morima. Primjerice, predlaže se i zabrana jednokratne plastike u medicini, što je njezino vraćanje u 1871. Stručnjaci na Sveučilištu Michigan predvođeni Shelie Miller razotkrili su pet najčešćih mitova o plastici.* Njihova istraživanja poduprta su programom održivoga razvoja američke Nacionalne zaklade za znanost (*National Science Foundation – NSF*). U ovome tekstu izdvojeni su samo ključni uvidi:

„Nastojanja da se smanji uporaba plastičnih proizvoda za jednokratnu uporabu i da se poveća mehaničko recikliranje mogu odvratiti pozornost od manje vidljivih i često štetnijih utjecaja na okoliš povezanih s uporabom energije, s proizvodnjom i s vađenjem resursa. Moramo zauzeti sveobuhvatniji stav koji uzima u obzir važnija pitanja zaštite okoliša.

Najveći dio utjecaja na okoliš mnogih potrošačkih proizvoda, pa i bezalkoholnih pića, povezan je s proizvodima u njima, a ne s ambalažom. Zastanite u odjeljku u supermarketu okruženi redovima plastičnih boca jarkih boja i metalnih limenka. Lako je zaključiti da je ondje glavni ekološki problem prekomjerna količina spremnika za jednokratnu uporabu.

Što se tiče plastičnih proizvoda za jednokratnu uporabu, proizvodnja i odlaganje ambalaže često čini tek nekoliko postotaka svih utjecaja proizvoda na životnu sredinu.

Potrošači se uglavnom usredotočuju na utjecaj ambalaže, a ne na utjecaj samoga proizvoda. No pažljiva potrošnja koja smanjuje potrebu za proizvodima i uklanja rasipništvo daleko je učinkovitija u smanjenju ukupnoga utjecaja na okoliš od mehaničkoga recikliranja. Međutim, potrošače je bitno lakše uputiti na recikliranje ambalaže proizvoda nego na dobrovoljno smanjivanje potražnje za tim proizvodom, što je vjerojatno jedan od razloga zašto su naponi za recikliranjem toliko popularni.”

Na ovim prostorima već gotovo tri desetljeća na stavove o plastici i posebno na stavove o jednokratnim plastičnim proizvodima utječu organizacije civilnoga društva i nedovoljno upućeni stručnjaci raznih profila. Zašto to čine, prilično je nejasno.

* Priopćenje *University of Michigan* (doi: <https://doi.org/0.1021/acs.est.0c05295>, 29. listopada 2020.).

(prema: Čatić, Igor, Mitovi i znanstvene spoznaje, u: *Kemija u industriji*, sv. 69., br. 11./12., 2020.)

a)	Autor zauzima antagonistički stav prema pristupu plastici i plastičnoj ambalaži kakav promiču organizacije civilnoga društva.	_____
b)	Autor na pejorativan način prikazuje rezultate istraživanja znanstvenice Shelie Miller.	_____
c)	Autor smatra da bi se popularni stavovi prema plastici mogli afirmativno odraziti na medicinu.	_____
d)	Autor argumentira svoja stajališta oslanjajući se na empirijski pristup.	_____
e)	Istraživanje Shelie Miller posve opovrgava stajalište da plastična ambalaža ima negativan utjecaj na okoliš.	_____
f)	Istraživanje Shelie Miller u konzumerističkome svjetonazoru prepoznaje važan uzrok čovjekova štetnoga utjecaja na okoliš.	_____
g)	Prema istraživanju Shelie Miller nerijetko se obezvređuje negativan učinak koji iscrpljivanje prirodnih izvora ima na okoliš.	_____
h)	Istraživanje Shelie Miller potiče na holistički pristup problemu utjecaja na okoliš.	_____